

Prin rugăciune și credință spre cinstea altarelor; să ne rugăm pentru beatificarea episcopilor greco-catolici, morți în faimă de martiri sub regimul comunist

CRISTOS A ÎNVIAT!

CALEA DESĂVÂRȘIRII

Revistă de spiritualitate și de cultură creștină a Societății
„EPISCOP DR. IOAN SUCIU”

Anul XXI Nr. 3-4 (248-249) martie-aprilie 2015

Deschiderea unui nou Jubileu al Milostivirii

Papa Francisc a anunțat, la 13 martie, în Bazilica San Pietro, celebrarea unui **„An Sfânt extraordinar” - Jubileu al Milostivirii**.

„Jubileul Milostivirii” va începe cu deschiderea Porții Sfinte a Bazilicii San Pietro la Solemnitatea Neprihănitei Zămisliri, în 2015, și se va încheia în 20 noiembrie 2016, la Solemnitatea Domnului nostru Isus Cristos, Regele Universului.

La începutul acestui an, Sfântul Părinte a spus: **„Acest An este un timp al milostivirii. Este important ca toți credincioșii laici să o trăiască și să o transmită în diferite contexte sociale. Mergeți înainte!”**

Papa a atras atenția asupra pericolului de a nu se putea găsi calea carității creștine atunci când se rămâne la un nivel superficial și lipsește capacitatea de a privi în inimă. Indemnul lui Isus este să nu ne oprim la suprafața lucrurilor, mai ales atunci când ne găsim în fața unei persoane. Suntem chemați să privim dincolo de aparențe, pentru a vedea de câtă generozitate e capabil fiecare. Nimeni nu poate fi exclus de la milostivirea lui Dumnezeu.

Anunțarea Jubileului a avut loc cu ocazia celei de a doua aniversări a alegerii de Papă a Sfântului Părinte Francisc, în timpul predicii de la Liturgia penitențială prin care Sfântul Părinte a deschis inițiativa intitulată **„24 de ore pentru Domnul”**. Această inițiativă, propusă de Consiliul Pontifical pentru Noua Evanghelizare, urmărește deschiderea în lumea întreagă a bisericilor pentru o perioadă mai lungă de timp în cu scopul de a-i invita pe oameni celebre Sacramentul Reconcilierii.

Tema pentru acest An Sfânt a fost luată din Epistola Sf. Pavel către Efeseni: **„Dumnezeu bogat în milostivire”** (Efeseni 2,4).

Deschiderea acestui apropiat Jubileu va avea loc la a 50-a aniversare a încheierii Conciliului Vatican II, în 1965. Este un eveniment de mare însemnătate, impulsionând Biserica să continue lucrările începute cu acest Conciliu.

În timpul Jubileului lecturile de duminică vor fi luate din Evanghelia lui Luca, cel căruia i se spunea **„Evanghelistul milostivirii”**. Dante Alighieri îl descria ca **„scriba mansuetudinis Christi”** - **„naratorul milostivirii lui Cristos”**. Există multe parabole cunoscute, prezente în Evanghelia după Luca: a oii rățacite, a monedei pierdute, a tatălui milostiv.

Anunțarea oficială și solemnă a Anului Sfânt va avea loc în Duminica Divinei Milostiviri, sărbătoare instituită de Sfântul Papă Ioan Paul al II-lea, celebrată în duminica de după Paște.

CALEA DESĂVÂRȘIRII

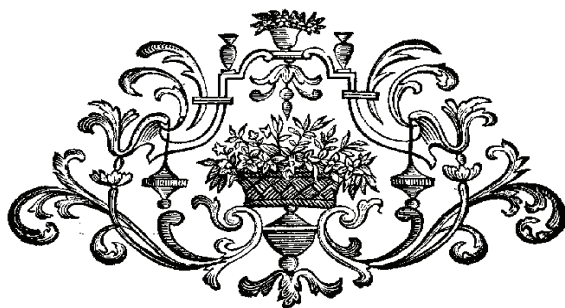
Despre unirea dragostei frățești

Este o măsură cu care trebuie să măsurăm dragostea noastră față de aproapele, este însuși Isus Cristos: „**Poruncă nouă vă dau vouă, ca să vă iubiți unul pe altul, pe cum Eu v-am iubit pe voi**” (Io 13, 34). Pe cum Mântuitorul ne-a iubit numai pentru Dumnezeu, tot la fel vrea ca și noi pe aproapele să-l iubim numai pentru Dumnezeu.

Părintele spiritual

din Alfonso Rodriquez, SJ

“Calea Desăvârșirii Creștine”, vol. I,
Oradea 1933

SUMAR

Editorial.....	2	Pagini bilingve.....	10
”Rănile Domnului”.....	4	Ziua pe care a făcut-o	
”Rămâi cu noi, că este seară”.....	5	Domnul.....	14
Reprezentări ale Sfintei Treimi		Muntele Măslinilor.....	17
în artă.....	7	Papii secolului al XX-lea.....	18

„Rănilor Domnului”

Ostași ai Adevărului și Iubirii,
nu vă păziți de răni - ca să nu ocoliți
victoria.

Nu știu cum te vei putea
alătura Purtătorului celor Cinci răni,
și mai mult - în ziua întâlnirilor și a
socotelilor - cu un trup fără vânătăi,
cu o inimă fără o cicatrice, cu o frunte
fără o broboană de sânge, cu membre
lipsite de contuziuni și de răni.

Isus, după Înviere, a zis
ucenicilor: „**Vedeți-Mă, pipăiți-Mă,
puneți-vă degetele și palmele, ca să
cunoașteți că rănilor ies triumfătoare
și vor fi slăvite veșnic în Ceruri**”.

Păziți-vă de oameni, de
lingușitori, de orice dezmiardare,
dar nu vă păziți de răni și de cei care
vi le dăruiesc, nu cumva să vi se
tăgăduiască gloria.

Este rușinos să mori de pe urma
desfătărilor și este măreț și vrednic să
mori din pricina rănilor.

Acum înțeleg pentru ce s-au
bucurat ucenicii văzându-I Rănilor
Sfinte, înțeleg, de asemenea, că s-au
bucurat când au fost învredniciți să
rabde bătăile cu nuiiele pentru numele
lui Isus (Fapte 5,40-41).

Episcop Ioan Suci

„Rămâi cu noi, că e spre seară”

Marți, în a treia zi de Paști Biserica ne readuce, prin pericopa Evangheliei ce se va citi în „prima zi a săptămânii” procurându-ne tristețe dar, imediat, și bucurie.

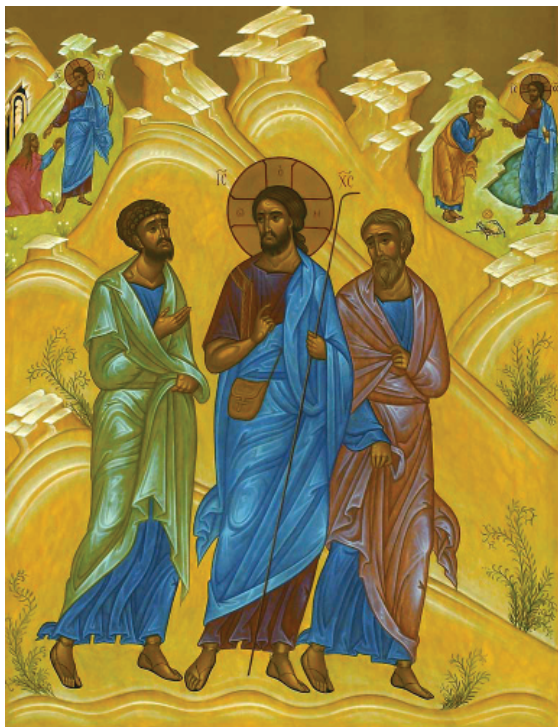
Tristețe în a-i vedea pe cei doi ucenici dezamăgiți, îndepărtându-se de Ierusalim; tristețe în a-i vedea neîncrezători la vestea învierii lui Isus; tristețe văzându-i incapabili să-L recunoască pe Isus în tovarășul lor de călătorie. Dar, apoi, bucurie în a-i vedea că vor să-L găzduiască pe călătorul necunoscut pentru că era seară.

Bucurându-ne împreună cu cei doi, pentru că l-au descoperit pe Isus, pentru că se reîntorc la orașul sfânt și că anunță pe ceilalți ucenici că Domnul a înviat, să parcurgem și noi, în câteva minute, prin meditația noastră, aceste momente: dezamăgire, nepricepere, incredulitate, ospitalitate premiată și deschiderea ochilor, adică drumul de la tristețe la bucurie.

„Iar noi nădărduiam că *El este cel Ce avea să elibereze pe Israel*”. Acest verb la trecut exprimă toată dezamăgirea ucenicilor, ucenici care nu mai speră în nimic și se întorc la lucrurile cotidiene. Au sperat în Isus și acesta a fost doar un vis. Cei trei ani în care au fost aproape de El au fost ani fericiți dar au trecut. Acea

voce fascinantă care atrăgea lumea, gesturile semnificative, simple, blândețea cu care se adresa celor din jur..., toate au trecut.

Au sperat. Nu mai speră deloc. Călătorul ascultă și este

dezamăgit și el de aceste discursuri. Dezamăgirea lor devine dezamăgirea lui Isus. Nici măiestria lui incomparabilă nu a reușit să facă să îmbobocească omul nou în acei oameni care se așteptau doar la o eliberare politică și socială a Israelului,

(continuare în pag. 6)

de la concepția veterotestamentară a unui Mesia glorios la cea evanghelică a unui Mesia suferind și mântuitor.

„O, nepricepuților și cu inima zăbavnici a crede-n toate câte au spus profeții” sunt cuvinte ce sună ca o imputare, dar nu sunt. Imputarea nu servește la nimic. Isus face doar o constatare: acei oameni sunt „tari de inimă”. Dacă ar fi voit să-i certe, să-i muștruluiască, nu s-ar mai fi oprit după aceste cuvinte, ci ar fi plecat mai departe. În schimb, vedem că le pune o întrebare: „Nu trebuia oare ca Cristos să pătimească toate acestea și să intre întru gloria sa?” Și apoi începe să-i catehizeze amintindu-le pasajele mai importante din Scriptură care fac referire la El. Nepricepuților nu înseamnă, așa cum mulți ar crede prost, cretin, ci contrariul virtuții științei, virtute care ne ajută să cunoaștem adevărul și să pătrundem misterul.

„Ci și niște femei de ale noastre ne-au înspăimântat, vedenie de îngeri au văzut”. Expresia „au venit să ne spună” are un ton zeflemitor. Cei doi se cred mai buni, mai presus decât acele femei. Ei au rămas mirați de viziunea îngerilor care atestau că Isus a înviat, dar pentru că Petru și Ioan, care au alergat la mormânt, nu l-au găsit pe Isus nici viu nici mort, nu au crezut și au părăsit Ierusalimul.

„Rămâi cu noi, că e spre seară” au spus aceste cuvinte cei doi, pentru că „ardea inima lor” sau

pentru că ar fi invitat pe oricine? Căci evreii practicau mult ospitalitatea și, adesea, le era răsplătită de Cer. Vechiul Testament povestește multe episoade semnificative. Este destul să ne aducem aminte de Avraam care a fost vizitat de Sfânta Treime și a avut ca răsplată faptul că Saara a rămas însărcinată. La fel au făcut și cei doi și au fost răsplățiți. Isus a deschis ochii inteligenței lor. Nu Isus a fost oaspetele celor doi, ci ei au fost la „masa Domnului”. Numele celor doi ucenici (sau cel puțin al unui dintre ei, rămâne necunoscut pentru că istoria lor este la fel cu istoria fiecărui om aflat pe drumul Evangheliei).

Iată că am ajuns și la bucuria celor doi ucenici: de a merge și a anunța celor 11 și celor care erau împreună cu ei că Domnul a înviat. Nu au păstrat doar pentru ei acest premiu de deschidere a ochilor ci au și dat mărturie despre Înviere. În fiecare Liturghie celebrăm o amintire: este vorba de amintirea lui Isus Cristos mort și înviat și o celebrăm în „așteptarea venirii sale”.

Acest lucru trebuie să ne determine și pe noi să continuăm a fi verigi în lanțul mărturisitorilor, care anunță din generație în generație fără întrerupere, că Domnul a Înviat, în acest pelerinaj pământesc, până în momentul în care El se va revela în gloria Sa definitivă.

Pr. Olimpiu TODOREAN

REPREZENTĂRI ALE SFINTEI TREIMI ÎN ARTĂ

Partea I

Motivație

Ideea de a aprofunda tema enunțată s-a născut greu. La început a fost disconfortul provocat de omniprezența picturii, frescei, icoanei Sfintei Treimi ”de la Rubliov citire” în bisericile de rit oriental. Mi s-a părut că asist neputincios la o lipsă de imaginație devenită tradiție dogmatică.

În vara anului 2014 am întâlnit un profesor, un ”Nativ American”, membru al tribului Lakota din familia Sioux, care mi-a deschis spațiul virtual în care trăiesc oameni care doresc să-și păstreze identitatea, limba și tezaurul tradițiilor. Profesorul Tunweya Thokaheya m-a uimit prezentându-mi o pictură a Sfintei Treimi, realizată de el cu elementele tradiției locale. Prospețimea compoziției ”m-a îmbătat” și mi-a oferit o alternativă reconfortantă imobilismului ”de la Rubliov citire”. Așa a început drumul sinuos al documentării și stabilirii limitelor între care trebuia să rămân.

Am folosit mai multe surse de informație:

- Intervviurile și numeroasele articole scrise de François Boespflug, călugăr dominican, istoric al creștinismului și istoric al artei creștine, în particular al artei Evului Mediu, profesor de istorie a religiilor la Facultatea de Teologie

Catolică a Universității Marc-Bloch din Strasbourg. A scris o carte monumentală, *Dieu et ses images: une histoire de l'éternel dans l'art*.

- Căutările mi-au scos în cale și un articol consistent, *La "Trinité" dans l'art byzantin et l'icône de Roublev. Études comparatives*, scris între anii 1923 – 1926 de către Mikhaïl Vladimirovici Alpatov, istoric și critic de artă sovietic. Am rămas surprins de sinceritatea plasării operei lui Rubliov în contextul artei orientale și bizantine, de sinceritatea acceptării ”împrumuturilor”. Desigur, concluziile (care nu puteau fi decât) encomiastice nu sunt mai convingătoare decât afirmațiile anterioare ale specialistului. Iată un ”porumbel voiajor” evadat din articolul profesorului Alpatov: ”Acest eveniment (vizita celor trei îngeri la Abraham, sub stejarul din Mambré) constituie *fundamentul* icoanei lui Rubliov și a *întregii picturi ruse*.”

- După cum știți, există pe Internet și categoria ”scormonitori sans frontières”. De aceea am apreciat pozitiv blogul unui nonagenar, Domnul Jacques Chalendar, www.itineraireiconographique.com, care se pare că posedă cartea profesorului François Boespflug, deoarece face des referire la ea. Domnia sa a manifestat un interes constant față de operele

(continuare în pag. 8)

(urmare din pag. 7)

de artă cu teme creștine și împreună cu prieteni și teologi a sistematizat multe subiecte, pe care le-a prezentat pe blogul Dânsului. Tema "Imagini ale Sfintei Treimi în arta creștină" a tratat-o în două postări, sprijinind textul cu 30 de imagini, dintre care unele sunt mai puțin cunoscute, fiind miniaturi.

Am folosit informațiile provenite direct de la profesorul François Boespflug prin articole și două interviuri, pentru a construi o imagine cât de cât corectă a domeniului despre care voi încerca să vă povestesc. În interviul dat ziarului Le Figaro, reporterul Éric Biétry-Rivierre a pus întrebări al căror răspuns delimitează destul de bine conținutul cărții. Voi trece în revistă câteva fragmente ale dialogului, foarte utile pentru înțelegerea textului și a imaginilor din materialul prezent.

*** De ce primele trei secole ale erei noastre sunt lipsite de imagini ale Dumnezeuului creștin?**

- Pentru că Isus nu este interesat deloc de imagini. Deoarece important era mesajul transmis. În primele secole nu exista ideea că imaginea lipsește deoarece nimeni nu se gândea la asta.

*** După aceea, cum a apărut iconografia religioasă?**

- Pentru că mesajul era atât de mult iubit, el era transmis prin toate posibilitățile. El este pus în imagine, așa cum este cântat prin muzică.

Se promitea o veșnicie fericită, bucolică? Ei bine, s-a început pentru cei decedați reprezentarea eternității pe pereții catacombelor. Așa s-a născut imaginea lui Dumnezeu.

*** Care este prima reprezentare a lui Dumnezeu?**

- Aceea a unui Cristos taumaturg. Un magician înviind pe Lazăr, cu alură de Moise făcând să apară apă din stâncă cu toiagul său, sau imaginea unui filosof în togă, provenind din lumea greacă.

*** De ce începând cu secolul XI reprezentarea lui Dumnezeu începe să se diferențieze de cea a lui Cristos?**

- S-a instalat o oarecare concurență. Conceptul de Treime s-a introdus în această breșă care diferențiază pe Dumnezeu de Cristos. Dumnezeu devine Dumnezeu Tatăl. Aceasta produce o multitudine de soluții iconografice, ceea ce mă face să spun că în artă, Dumnezeu are o istorie. Artiștii secolului XI în special se pare că au avut o libertate imensă. Ei au propus reprezentări foarte variate ale unui Dumnezeu multiplu într-o singură persoană.

*** Care?**

- Tatăl șezând, ținând pe Cristos pe cruce între genunchii săi (trône de grâce), Treimea cu trei personaje asemănătoare (triandrică), Treimea cu un corp și trei fețe, etc.

*** Nu existau reguli canonice,**

(continuare în pag. 9)

sau cenzură?

• Nu era un control strict al imaginilor deoarece ele nu erau aproape deloc răspândite. Un desen, sau un pergament creat într-o mănăstire rămânea acolo îngropat timp de secole, în general până la inventarea tiparului.

*** Totuși, el este copiat...**

• Da, deci voi nuanța răspunsul. În secolul XI libertatea și diversitatea se lovea numai de lenea și încetineala copiștilor. Spunând simplu, geniul călugărilor care ieșeau din comun nu a fost niciodată frânat. În secolul următor această inventivitate a fost și mai remarcabilă. Fără îndoială deoarece teologii meditau îndelung cum să concilieze un singur Dumnezeu în trei persoane, iar confruntările cu iudaismul și islamul devin tot mai aprinse.

*** De unde provine imaginea pe care o avem azi, a unui Dumnezeu bătrân și bărbos?**

• Acest stereotip s-a născut la sfârșitul secolului XI. Artiștii și-au spus că deoarece Biblia îl numește pe Dumnezeu "Tatăl", trebuie marcată diferența de vârstă. Barba trebuia să fie mai lungă și mai albă decât cea a Fiului. Până atunci regula urmată era cea dedusă din răspunsul lui Isus la cererea apostolului Filip de a-L arăta pe Tatăl: "Cine m-a văzut, L-a văzut pe Tatăl". De aceea timp îndelungat artiștii l-au reprezentat pe Tatăl cu trăsăturile Fiului. Probabil marea

ciumă a impus imaginea Tatălui sub forma unui bătrân. Istoricul Georges Minois a constatat că oamenii în vârstă au suportat mai bine epidemia decât restul. Și a arătat că prestigiul omului în vârstă, fie el politician sau om al Bisericii a cunoscut o ascensiune deosebită după anul 1350. Înainte, cea mai bună imagine a Eternității era tinerețea strălucitoare. Începând cu secolul XV, imaginea Eternității devine Cronos, bătrânul rezistent, de neclintit.

*** Uneori, Dumnezeu are o tiară, o mitră papală. Ce simbolizează ea?**

• Ea apare în 1380. Este simbolul puterii absolute, în același timp regală, imperială și sacerdotală. La această dată teologii au apreciat că monarhii nu aveau decât o putere primită de la Dumnezeu, prin Vicarul lui Cristos, Papa. Coroana triplă amintește asta tuturor. Încet, încet ea dispare, ulterior mai apare doar ici și colo.

*** În trecere, în cartea dumneavoastră stabiliți invenția decenței...**

• În sens etimologic, decența înseamnă o imagine (a lui Cristos, a Tatălui, a Dumnezeului-Treime) care trebuie să convină cultului creștin. Ea a fost formalizată la Conciliul de la Trento, în 1563. Ca urmare, Veronese a "corectat" Cina, vizibilă azi la Louvre, rebotezându-o "O masă la

(continuare în pag. 12)

PAGES BILINGUES

Association des Amis de l'Église Gréco-Catholique de Roumanie, Blaj

“C’est ce que derange qui fait vivre”

Cardinal Alexandru Todea

Chers amis,

Il semble étonné puis se ravise et me dit de continuer que je verrais le terrain de sport et que je c'était juste à cote. Il me semblait que je sortais de l'agglomération. Devant moi un immense chantier avec de gros engins au repos. On s'était une fois plus moque de moi. Je pensai en moi-même: C'est ça, «La Fraternité Nouvelle». Sur ma gauche un hôtel a l'architecture banale, peut-être pour des gens comme moi «TISZALIGET KET»". Pas de voitures de luxe sur le parking, même pas de voiture de tout, on ne pourrait pas me dire ici que c'était complet.

Et le 30 avril j'atteignais Budapest après une escale à Ullo dans une zimmer frei un peu moins chère (5000 Ft). Trouver son chemin dans une ville comme Budapest n'est pas facile et il est nécessaire de se renseigner plusieurs fois et si on demande la gare il faut savoir quelle gare il s'agit. Et si on a un contact téléphonique il faut trouver une personne qui parle français et si on lui demande si elle a reçu un courrier pour moi, il faut lui expliquer longtemps de quoi il s'agit et si on vous répond que de toutes façons il n'y a pas de courrier venant de France il ne faut s'en prendre qu'à soi-même, le plan que j'avais fait n'était pas le bon.

J'avais cru pouvoir me faire adresser mon guide pour Wien-Passau a Budapest pour plus de sécurité plutôt qu'à Wien ou mes amis ne seraient peut-être pas présents, mais je n'avais obtenu un adresse que par plusieurs intermédiaires et les détalais étaient trop courts. (à suivre)

„Ceea ce ne deranjează ne face să trăim”

Cardinal Alexandru Todea

Dragi prieteni,

Omul păru foarte mirat, apoi se concentrează și îmi spuse să continui și că voi vedea un teren de sport, lângă care voi găsi și ceea ce căutam. Am observat că ieșeam din aglomerație. În fața mea apărură un șantier imens, cu un utilaj mare, aflat în repaus.

Nici urmă de teren de sport. Fusesem încă o dată păcălit. Mă gândeam în sinea mea, asta să fie „Noua Fraternitate”? La stânga mea apărură un hotel cu arhitectura banală, care părea potrivit pentru niște călători ca mine, „TISZALIGET KET”. Nici o mașină luxoasă în parcare, de fapt parcare era goală, așa că nu mi se mai putea spune că nu mai sunt camera libere.

În 30 aprilie am ajuns la Budapesta, după o escală la Ullo, într-o zimmer frei puțin mai ieftină (5000 Ft). A-ți găsi calea într-un oraș ca Budapesta nu este ușor, trebuie să te informezi adesea. Dacă cauți gara, trebuie să știi despre ce gară este vorba. Chiar și dacă ai un contact telefonic, trebuie să găsești la telefon o persoană care vorbește franceza, să o întrebi dacă nu a primit un pachet pentru tine, apoi să-i explici mult timp despre ce este vorba, ca în cele din urmă să-ți răspundă că nu a primit de fapt nici un pachet din Franța. Nu pot decât să dau vina pe mine, planul meu nu a fost prea bun.

Am crezut că voi putea discuta cu un ghid pentru Viena-Passau deja din Budapesta, pentru mai multă siguranță, pentru că poate prietenii mei din Viena nu vor fi prezenți la întâlnire, dar nu am obținut o adresă decât în pripă, prin mai mulți intermediari. (va urma)

(urmare din pag. 9)

Levi”. La fel, Judecata de Apoi din Capela Sixtină a fost ”îmbrăcată”, iar Crucifixul lui Benvenuto Cellini cu un Cristos gol a fost înlăturat.

M-a încântat finalul unui alt interviu, dat revistei diecezane din Créteil CAP 94 în martie 2009, deoarece el se referă la reprezentările Sf. Treimi în alte contexte culturale: ”Una dintre pistele care urmează a fi explorate, schițată în ultimul capitol al cărții mele, este cea a reprezentării lui Dumnezeu în alte contexte culturale, în vechile țări unde au mers misionarii. Cum se pot sprijini imaginile europene ale lui Dumnezeu pe tradițiile ”locale”, cum pot fi ele reinventate, adaptate? Cum își pot însuși temele biblice alte culturi? Este un șantier imens care se deschide...” Astfel contactul cu profesorul Tunweya Thokaheya poate fi interesant și fructuos.

REPREZENTĂRI ALE SFINTEI TREIMI ÎN OCCIDENT

I. a Sfânta Treime în miniaturile medievale occidentale

I. a 1 Mic ghid pentru înțelegerea miniaturilor

• Scriptoriile mănăstirilor au fost nevoite să producă o mare cantitate de manuscrise necesare practicării cultului catolic latin din cauza nevoii de a unifica oficierea serviciului divin și a satisface

necesarul pentru numărul crescând de biserici și mănăstiri. După apariția ordinelor călugărești cerșetoare și a celor cu activitate relativ independentă a călugărilor, nevoia cărților-manuscris a crescut.

• După Regula benedictină, în mănăstiri, citirea sau recitarea celor 150 de psalmi se făcea pe durata unei săptămâni, iar în cursul zilei citirea sau recitarea lor era corelată cu Liturghia orelor, Opus Dei. În principiu, era de dorit ca numărul Psaltirilor să fie corespunzător numărului de călugări.

• Cam prin sec. XIII, *Psaltirile* și alte manuscrise necesare Liturghiei Orelor, au fost concentrate pentru călugări și laici în așa zisele ”*Breviare*”. Alte cărți realizate în scriptorii au fost *Liturghiile*, acele cărți liturgice în care se aflau toate textele necesare celebrării liturghiei: cântece, rugăciuni, chiar indicații pentru gestică celebrării. Și la aceste tipuri de cărți, în sec. XI Biserica latină a regrupat *sacramentarul*, *evangheliarul*, *epistolarul* și cărțile necesare cântărilor.

• Scriptoriile produceau Psaltiri și Breviare și pentru persoane laice, de regulă din rândul nobililor. Astfel au apărut adevărate bijuterii atât ca text decorat și imagini, cât și ca ”legare” în coperti realizate cu materiale rare precum fildeșul, sau diverse tipuri de încrustări.

(continuare în pag. 13)

(urmare din pag. 12)

- Până la apariția tiparului cărțile sfinte executate în scriptorii erau scrise pe pergament, cu cerneluri de diferite culori și cuprindeau în cele mai multe cazuri decorații. Ornamentația literelor majuscule se numea "letrină" și era executată cu culoare roșie care în latină se numea *minium*. Fără un fundament etimologic, datorat apropierii cuvântului *minium* de "minimum" sau de "minuscul" aceste scrieri au fost numite *miniaturi*.

- Puteau apare și imagini desenate-pictate. Desigur, totul era redat la scară redusă din cauza formatului redus al cărții și al costului ridicat al pergamentului. Exista și o diviziune a muncii. În Evul Mediu, călugării decoratori se numeau "pictori", iar cei care scriau doar "scriptori", deși mai potrivit ar fi fost "copiști". Azi vorbim de *manuscrise enluminuri* (sau enluminate), sau de *manuscrise-miniaturi*.

- Există mai multe feluri de prezentare și așezare a celor trei persoane ale Treimii.

- * **Tronul compasiunii** (*Trône de Grâce*). Așezarea persoanelor Treimii se face pe verticală. Tatăl așezat pe un tron ține în brațe pe Isus crucificat, iar Spiritul Sfânt sub forma unui porumbel se află între capul Tatălui și al Fiului. Această reprezentare a Spiritului Sfânt este predominantă până în sec. X. Spiritul Sfânt poate apare și sub forma

unei cărți, simbol al inteligenței, al cărei principiu este, sau sub forma unor limbi de foc în reprezentările Coborârii Spiritului Sfânt. Spre sfârșitul Evului Mediu, Tatăl îl ține pe Fiu (pe genunchi și brațe) după luarea de pe cruce, o poziție cunoscută ulterior sub numele de *Pieta*.

- * **Treimile triandrice**, sunt reprezentări în care cele trei persoane ale Treimii apar ca ființe umane. La începuturi erau reprezentate ca având aceeași vârstă și înfățișare, Spiritul Sfânt ocupând în aceste cazuri poziția din stânga Tatălui. Ulterior diferențele de vârstă sunt marcate, Spiritul Sfânt fiind reprezentat ca fiind ființa cea mai tânără.

- * **Treimile cu un corp, un cap și trei fețe**. Reprezentarea dorea să sublinieze ideea unei ființe în trei ipostaze. De altfel istoria reprezentărilor Treimii urmărește într-un fel evoluția explicației teologice a Misterului Treimii.

- * **Sfânta Treime participând la încoronarea Mariei**. Există miniaturi și picturi în care Sfânta Treime participă la Încoronarea Fecioarei ca Regină a Cerurilor. În aceste compoziții pot apare atât Treimi triandrice, cât și Treimi unde Spiritul Sfânt apare sub forma porumbelului.

Trimiterile bibliografice vor fi citate după încheierea textului conrespunzător primei părți.

Ioan SORAN

ZIUA PE CARE A FĂCUT-O DOMNUL

Domnul nostru Isus Cristos a murit ca om și a înviat ca Dumnezeu, pentru mântuirea neamului omenesc. Să ne închinăm Sfintei Învieri celei de a treia zi! Moartea lui Isus pe Cruce nu vine din aroganța omului, ci din smerenia lui Dumnezeu ca urmare a unei iubiri nemărginite în care Dumnezeu se coboară la nivelul omului pentru a-l atrage pe om din nou spre El. Fiul Omului a venit: „*ca să slujească și să-Și dea viața ca răscumpărare pentru cei mulți!*” (Mt. 20,28). După ce a murit pe Cruce, Isus a fost pus în mormânt. Aceasta este dovada necesară și suficientă că a fost vorba de o moarte adevărată prin care Isus a participat efectiv la destinul muritor al umanității. Cu toate acestea, trupul lui Isus nu a fost supus descompunerii biologice, așa cum se întâmplă cu trupurile oamenilor după moartea fizică.

Biblia vorbind despre Învierea lui Cristos arată: „*trupul Lui nu a văzut putrezirea*” (Fap. 2,31). Prin moartea Sa Isus ne-a deschis calea spre viață, întrucât prin neputrezire El nu a rămas în moarte, ci a trecut din moartea la viață. „La Cina cea de Taină, în noaptea în care era vândut, Mântuitorul nostru a instituit Jertfa euharistică a Trupului și Sângelui Său pentru a perpetua de-a lungul veacurilor Jertfa Crucii până la a doua Sa venire și pentru a încredința

astfel Miresei Sale preaiubite, Biserica, memorialul Morții și Învierii Sale: sacrament al pietății, semn al unității, legătură a carității, ospăț pascal în care Îl primim pe Cristos, sufletul este copleșit de har și ne este dată chezașia gloriei viitoare”. (1)

Scrierile biblice arată că în decursul istoriei omenirii au avut loc anumite învieri. Prima înviere este cea făcută de profetul Ilie pentru fiul văduvei din Sarepta. Ilie zice văduvei: „*Iată, fiul tău este viu!*” (1 Regi 17,23). Profetul Elizeu, succesorul profetului Ilie a înviat pe fiul unei femei din Șunem, căreia îi spune: „*Ia-ți fiul!*” (2 Regi 4,36). Sunt menționate și învierile făcute de Isus. Este cazul fiicei lui Iair, mai-marele sinagogii, căreia Isus îi zice: „*Thalita qum!*” adică „*Fetiță, Îți spun scoală-te!*” (Mc. 5,41). La fel este și învierea fiului văduvei din Nain căruia Isus îi se adresează spunând: „*Tinere, îți zic, scoală-te!*” (Lc. 7,14). Este, de asemenea, cazul învierii lui Lazăr din Betania, mort de patru zile și trupul lui, așezat într-o grotă, a început a se descompune deja. Isus după ce a mulțumit Tatălui pentru că L-a ascultat, ca de fiecare dată, a strigat cu glas puternic: „*Lazăr, vino afară!*” (In.11,43). Și Lazăr a ieșit din grotă. Apostolul Pertu a înviat pe Tabita, o credincioasă din Iope, căreia îi spune: „*Tabita, ridică-te!*” (Fap. 9,40). Apostolul Pavel a înviat pe Eutih, un

(continuare în pag. 15)

(urmare din pag. 14)

tânăr din Troas, care a căzut de la etajul trei al unei clădiri și a fost ridicat mort. Pavel a spus asistenței îngrijorate: „*Nu vă tulburați pentru că sufletul lui este în el*” (Fap. 20,10). Acestea sunt cele șapte învieri biblice, care constau în readuceri temporare la viață. Ele nu au înlăturat definitiv moartea fizică, ci au amânat-o pentru o dată ulterioară.

Numai Învierea din morții a lui Isus Cristos, prin veșnicia ei, a devenit un eveniment unic în istoria omenirii. Învierea lui Isus Cristos nu a fost o readucere temporară la viață sau o reanimare a unui corp aflat în moarte clinică prin practici medicale de resuscitare cu scopul de a prelungi viața, ci a fost o Înviere definitivă, o readucere la viață care nu mai este supusă ciclului vieții materiale concretizat prin naștere, existență și moarte. Prin Înviere, Isus Cristos, nu se întoarce la existența empirică supusă legii morții, ci la o viață pe care o trăiește într-un mod nou de comuniune cu Tatăl, sustras morții pentru totdeauna. Isus este însuși Învierea și Viața. Învierea lui Isus a adus umanității un adevăr prin care a fost schimbată lumea și situația omului. Prin Înviere Isus, a devenit criteriul de referință al încrederii noastre pentru că Dumnezeu s-a manifestat într-un adevăr pur și concret. Învierea este semnul dumnezeirii lui Isus și punctul decisiv în ce privește figura Lui. Isus se manifestă ca Domn și Mântuitor al întregului neam omenesc: „*Fiul Omului*

a venit să caute și să mântuiască ceea ce era pierdut” (Lc.19,10).

Credința în Învierea lui Isus Cristos este fundamentul întregii credințe creștine. În acest sens, Sfântul Apostol Pavel afirmă cu deplină convingere: „*dacă Cristos nu a Înviat, zadarnică este predica noastră și zadarnică este credința voastră*” (1 Cor. 15,14). Prin Înviere Cristos a zdrobit moartea în propriul ei locaș și a deschis calea către viața veșnică prin mântuire. „Învierea lui Isus a fost irumperea într-un fel de viață cu totul nou, într-o viață care nu mai este supusă legilor morții și devenirii, ci este situată dincolo de acestea – o viață care a inaugurat o nouă dimensiune a ființării ca oameni”. (2)

Învierea lui Isus este un eveniment universal prin care s-a inaugurat o nouă dimensiune a existenței umane: unificarea finitului cu infinitul, unirea dintre om și Dumnezeu și depășirea morții. Dumnezeu nu este al celor morți, ci al celor vii. El este însuși izvorul vieții și toți trăim prin El. Pentru creștini, prin mărturisirea de credință, se obține mântuirea, care este dătătoare de viață. Isus nu s-a întors la o viață umană normală pentru această lume, ci a ieșit într-o viață diferită marcată de infinitatea dumnezeirii care nu se supune legilor materiei privind spațiul și timpul. Prin Înviere Isus a fost acreditat ca trimis al lui Dumnezeu. Învierea lui Isus s-a petrecut în taina

(continuare în pag. 16)

(urmare din pag. 17)

lui Dumnezeu între Isus și Tatăl, ca un real proces ce nu poate fi ilustrat și nici perceput de noi, întrucât prin natura și implicațiile sale depășește cu mult sfera experienței noastre umane. „*Dumnezeu se ridică, dușmanii Lui se risipesc și cei care-L urăsc fug dinaintea feței Lui*” (Ps. 68,2). Învierea lui Isus a fost consemnată cu mult înainte în scrierile biblice ca biruință deplină și definitivă asupra dușmanilor, care se risipesc și fug dinaintea feței Sale.

Prin Înviere, Isus Cristos lasă în urmă lumea morților și vine tocmai din lumea vieții pure, de la Tatăl, și devine Cel viu prin Înviere. Isus este Viața, dar într-un mod de manifestare cu totul nou: are un trup și rămâne mereu corporal, are carne și oase. Prin Învierea lui Isus, însăși materia suferă o profundă transformare într-un nou gen de realitate: umanitatea lui Isus aparține acum în totalitate, până și cu trupul Său, sferei divinului, nesupusă legilor limitative ale spațiului și timpului, ci deschid calea către infinit și veșnicie. „Chiar dacă omul, conform naturii sale, este creat pentru nemurire, numai acum există locul în care sufletul lui nemuritor își găsește «spațial» acea «corporalitate» în care nemurirea capătă sens ca fiind comuniune cu Dumnezeu și cu întreaga omenire reconciliată”.

Dacă Învierea lui Isus este prilej de risipire și de fugă pentru dușmanii Săi, pentru cei drepti este prilej de mare bucurie: „*Cei drepti se*

bucură și tresaltă de bucurie în fața lui Dumnezeu” (Ps. 68,4). Bucuria a umplut sufletele celor drepti atunci când aceștia au primit vestea Învierii lui Isus din morții. După Înviere Isus a intrat în încăperea unde erau adunați ucenicii Săi, în timp ce ușile erau încuiate (In. 20,19). Aceasta arată că trupul Său a ajuns la stadiul de spiritualizare și nu se mai supunea barierelor materiale, care au fost trecute fără nici un efort fizic. Sfântul Apostol Pavel vorbind de învierea morților arată: „*se seamănă un trup fizic și învie un trup spiritual, căci dacă există un trup fizic, există și unul spiritual*”. (1 Cor. 15,44).

Isus se arată dintr-odată în mijlocul ucenicilor și se bucură de o corporalitate care nu mai este legată de legile materiei. Trupul lui Isus transformat prin Înviere este locul în care oamenii intră atât în comuniune cu Dumnezeu, cât și cu ei însuși pentru a trăi definitiv în plinătatea vieții indestructibile. Dumnezeu acționează în mod direct și discret. El nu strivește creația cu puterea exterioară, ci dă libertate, dăruiește și trezește iubire pentru sufletele dornice de a primi și a se bucura de Înviere. Și toate acestea pentru că: „*aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, să ne bucurăm și să ne veselim într-însa!*” (Ps.118,24).

Ioan MĂGERUȘAN

(1) CATEHISMUL BISERICII CATOLICE, ediția a III –a 2003, 1323; (2) JOSEPH RATZINGER BENEDICT AL XVI- LEA, Isus din Nazaret, Ed. G. Gutenberg, Tg. Lăpuș 2012, p.229;

Muntele Măslinilor

de Rainer Maria Rilke

Pe sub frunzișul palid El pătrunse,
înfrânt și pal, printre măslini, pe munte;
și aplecându-și prăfuita frunte,
în mâna Lui fierbinte și-o ascunse.

Povestea Lui fusese încheiată.
Eu plec de-acum și toți mă părăsesc.
Și ce vrei Tu să spun că ești, când, iată
eu însumi nu te mai găsesc?

Nu te mai pot găsi. Nu. Nici în mine
Și nici în alții. Nu ești pe pământ.
Nu Te mai pot găsi. Și singur sunt.
Sunt singur cu durerea întregii lumi în mine,
Pe care-am vrut s-o potolesc prin Tine.

S-a spus apoi: un înger venit-a să-L aline.
De ce un înger? Noaptea a venit,
Nepăsătoare crengile foșneau.
Discipolii prin somn se frământau.
De ce un înger? Noaptea a venit.

Și n-avea noaptea aceea nimic deosebit.
Era cum sunt atâtea nopți în viață,
cu câini ce dorm și crengi nepăsătoare.
O noapte dureroasă, o noapte oarecare
Ce-așteaptă până iarăși se face dimineată.

Căci îngerii nu vin de obicei
la cei care se roagă cum El se tot rugase,
și pentru ei nu-s nopți miraculoase.

Papa Ioan Paul al II-lea (XV)

Ziariștii au asistat din primele momente ale întâlnirii dintre Papa Ioan Paul al II-lea și Gorbaciov, nu le-a scăpat implicarea emoțională a celor doi. De obicei Papa își primea oaspeții cu o ușoară înclinare a capului, acum i-a întâmpinat pe Mihail și Raisa Gorbaciov **„cu cel mai cordial salut”**. Gorbaciov îl considera pe Papă un om de principii, care acționează conform convingerilor sale, Papa considera că ceea ce vrea să salveze Gorbaciov, **„comunismul cu față umană”** este în sine o contradicție. Dar, **„întotdeauna un om de principiu este o persoană cu care poți vorbi, te poți înțelege, poți lucra cu el, într-un fel cum ar fi imposibil cu oamenii preocupați numai de propria lor putere”** (George Weigel, „Martor al speranței” - Biografia Papei Ioan Paul al II-lea - 1920-2005 -, Galaxia Gutenberg, 2007, p.679).

Liderul sovietic a fost condus să viziteze „Capela Sixtină”, după care, în bibliotecă, Papa și Gorbaciov au continuat discuția o oră și jumătate, depășind programul stabilit.

După încheierea discuției, Gorbaciov i-a prezentat oficial Papei pe soția sa spunând: **„Raisa Maximova, am onoarea să-ți prezint pe cea mai mare autoritate morală de pe glob”, și a adăugat zâmbind, „... și este slav**

ca și noi!”

Au urmat declarațiile oficiale. Încărcătura emoțională stăpânea sala, au simțit-o toți, chiar și ziariștii cei mai vârstnici și trecuți prin multe evenimente importante.

Când a ajuns la pupitru, mâinile Papei tremurau. A salutat **„cu plăcere deosebită”** pe Președintele sovietic, soție, ministru de externe și întreaga delegație, aflată la Vatican. Bland, a evocat pagini de istorie, a expus o meditație despre **„marea piesă care se joacă în aceste zile”** și a evocat mileniu de creștinism al Rusiei, care a avut loc cu un an mai înainte. A reamintit apoi o realitate care nu poate fi ascunsă, amprenta „lăsată asupra istoriei popoarelor care au primit atunci mesajul lui Cristos”. Cuvintele următoare ale Papei au trecut ca un fior necunoscut peste cei prezenți: **„Am plăcerea să consider vizita Dumneavoastră, nu o revenire la celebrarea mileniului, ci un semn plin de promisiune despre viitor.”**

În continuare Papa a vorbit despre un subiect drag inimii lui, despre libertatea religioasă. A folosit un stil politicos, dar „bine țintit”: **„Evenimentele din ultimul deceniu și încercările prin care au trecut mulți oameni din cauza credinței**

(continuare în pag. 19)

lor sunt bine cunoscute peste tot. În mod particular , este știut faptul că multe comunități catolice sunt astăzi într-o așteptare înfrigurată a ocaziei de a redeveni ele însele și de a se bucura de conducerea păstorilor lor. A sosit astfel timpul de a rezolva în bine decizia de atâtea ori afirmată de guvernul Dumneavoastră de a trece la o reînnoire a legislației interne” (Op.cit., p.679). Și Papa a continuat să spună că legea libertății conștiinței trebuie să devină în URSS, temelia celorlalte libertăți. Ioan Paul al II-lea privea spre nașterea unui nou umanism.

În încheiere, Papa a spus, referindu-se la această întâlnire: „**Ea este plină de un înțeles singular, un semn al timpurilor care se află într-un lent proces de maturizare, dar un semn bogat în promisiuni**”.

Mihail Gorbaciov a lucrat pentru cuvântul său până în ultima clipă. A caracterizat momentul întâlnirii ca fiind excepțional: „**Un eveniment extraordinar a avut loc.**”

„**Cei șaptezeci de ani de propagandă sovietică anti-Vatican s-au încheiat brusc, atunci când Gorbaciov a afirmat că Sfântul Scaun a lucrat pentru a promova soluții la problemele comune ale Europei și pentru a crea un mediu extrem favorabil pentru opțiunea liberă a națiunilor**” (Op. Cit., p.680). A promis că va fi promulgată legea

Alinarea Mariei cu Cel Înviat

De Rainer Maria Rilke

Ce-au simțit atunci, nu este oare
decât orice taină mai dulce
și tot pământesc:

când puțin palid încă de groapă,
ușurat a mers către Ea,
înviat în tot locul.

O, către Ea mai întâi. De nespus
le era vindecarea.

Da. Se vindecau. Asta era.

Și n-aveau nevoie să se-atingă tare.

El puse, de-abia o secundă
a Lui - în curând

veșnică - mână, pe umărul ei femeiesc

Și ei începură,

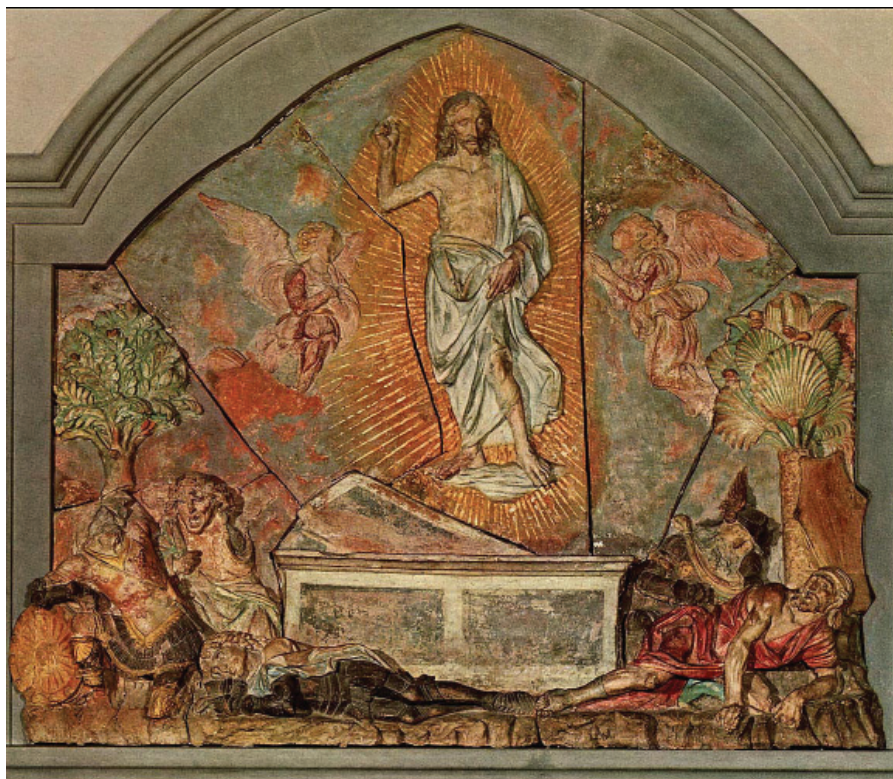
tăcut ca pomii-n aprilie,

și nețărmurit

acest anotimp

al supremei lor legături.

libertății religioase și a amintit că în procesul de perestroika învață cu toții arta cooperării globale. Și, spontan, surprinzându-i pe toți, l-a invitat pe Papă să viziteze Uniunea Sovietică. „**A fost ca un trăznet căzut din senin**”, Papa știa ce să răspundă, dar „**înainte să se întâmple ceva, Gorbaciov a fost îndepărtat de la putere și URSS a încetat să mai existe**”. (va urma)

**Redacția revistei urează Preasfințitului VIRGIL,
preoților, profesorilor, studenților, elevilor,
cititorilor și nu în ultimul rând, colaboratorilor:
“Sărbători Fericite!” și le spune:
“Cristos a Înviat”**

Colectivul redacțional

Director: prof. Otilia BĂLAȘ

Secretar de redacție: Pr. Olimpiu TODOREAN

Tehnoredactare computerizată: Pr. Olimpiu Todorean

Adresa: Redacția CALEA DESĂVÂRȘIRII
Str. Gen. Magheru, 3/5 - ORADEA -3700 (BH)